

Relektura Iz 8,23b – 9,1 w Ewangelii według Mateusza.
Studium teologiczno-egzegetyczne

STRESZCZENIE

Pośród cytatów Starego Testamentu w Ewangelii według św. Mateusza można wyodrębnić grupę nazywaną «cytatami wypełnienia», która charakteryzuje się formułą wprowadzającą, zawierającą czasownik « $\pi\lambda\eta\rho\omega, \omega$ », odniesieniem do słów proroka, które nie są zgodne ani z tekstem hebrajskim, ani tekstem greckim Starego Testamentu oraz ideą wypełnienia słów Starego Testamentu w osobie Jezusa.

Cytaty wypełnienia są przykładem «relektury» biblijnej, o której mówi Papieska Komisja Biblijna w dokumencie «Interpretacja Biblii w Kościele». Komisja ukazuje, że wcześniejsze teksty biblijne są wykorzystywane w późniejszych fragmentach Pisma Świętego. Teksty te rozwijają pewne aspekty znaczeniowe, które często różnią się od sensu pierwotnego, ukazanego przez autora, pogłębiają jego znaczenie oraz potwierdzają wypełnienie fragmentu w nowym kontekście.

Celem pracy «Relektura Iz 8,23b – 9,1 w Ewangelii według Mateusza. Studium egzegetyczno-teologiczne» jest ukazanie relektury proroctwa Iz 8,23b – 9,1 (wersji hebrajskiej i wersji greckiej Starego Testamentu) w Ewangelii Mateusza, w cytacie wypełnienia 4,14-16. Przedmiotem studium jest zaprezentowanie przesłania Ewangelisty, który, wykorzystując proroctwo Starego Testamentu, nadaje nowy sens słowom Izajasza wypełnionym w osobie Jezusa Chrystusa.

Metodą pracy badawczej jest analiza krytyczna profilu literackiego tekstów biblijnych z podejściem synchronicznym. Dysertacja wykorzystuje różne instrumenty literackie, historyczne i teologiczne, aby dotrzeć do znaczenia pierwotnego proroctwa Izajasza w kontekście Biblii hebrajskiej i Biblii greckiej Starego Testamentu oraz w Nowym Testamencie. Praca zawiera analizy egzegetyczne wersji hebrajskiej i greckiej proroctwa Iz 8,23b – 9,1 jako fragmentu Iz 8,23b – 9,6 w Starym Testamencie oraz analizę egzegetyczną Iz 8,23b – 9,1 jako cytatu wypełnienia w Mt 4,14-16, który należy do fragmentu Mt 4,12-17.

Praca składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy – «Iz 8,23b – 9,1 we fragmencie Iz 8,23b – 9,6 w Biblii hebrajskiej i w Biblii greckiej» analizuje proroctwo Izajasza pod kątem jego znaczenia w wersji hebrajskiej i greckiej Starego Testamentu. Celem egzegezy jest ukazanie obecności Boga i jego działania, które gwarantują chwalebny przyszłość narodu. Studium przedstawia również, że oczekiwanie na działanie Boga ulega na przestrzeni wieków przemianom.

Rozdział podkreśla podobieństwa i różnice w dwóch wersjach tego samego proroctwa, ukazuje różne elementy teologiczne w Biblii hebrajskiej i Biblii greckiej Starego Testamentu; próbuje dostrzec, w jaki sposób myśl proroka Izajasza była interpretowana w różnych momentach historii Izraela.

Drugi rozdział, zatytułowany «Iz 8,23b – 9,1 we fragmencie Mt 4,12-17» prezentuje egzegezę fragmentu Ewangelii według Mateusza, w której Ewangelista reinterpretuje prorocstwo Izajasza. Cytat Izajaszowy u Mateusza nie jest zgodny z wersją hebrajską i grecką Starego Testamentu. Celem rozdziału jest ukazanie, w jaki sposób Ewangelista dokonuje relektury cytatu proroka.

Rozdział trzeci – «Znaczenie teologiczne Iz 8,23b – 9,1 w Pierwszej Ewangelii» poświęcony został Mateuszowej relekturze teologicznej, która dotyczy wypełnienia planu zbawienia w osobie Jezusa. Celem rozdziału jest ukazanie, w jaki sposób Jezus wypełnia wolę Boga oraz w jaki sposób, poprzez zrealizowanie prorocstwa Izajasza, Mateusz ukazuje wierność Boga Izraela.

Mateusz w swojej Ewangelii ukazuje, że prorocstwo Starego Testamentu, które odwołuje się do przeszłości, znajduje wypełnienie w czasie teraźniejszym. Iz 8,23b – 9,1 nie jest cytowany przez Ewangelistę w sposób bezpośredni, ale zinterpretowany w kluczu teologicznym.

Z jednej strony w Mt 4,14-16 dostrzec można wspólne elementy między tekstami Starego Testamentu i Nowego Testamentu, przede wszystkim w określeniach geograficznych («ziemia Zabulona», «ziemia Neftalego», «droga morską», «Zajordanie», «Galilea pogan»), które pełnią funkcję wprowadzającą, oraz w motywie ciemności, w której rozbłyśka światło dla człowieka; z drugiej natomiast Mateusz ukazuje swoją twórczość i kreatywność w dostosowaniu dwóch wersji Starego Testamentu do własnych przemyśleń teologicznych (np. opuszcza początkowe słowa z Biblii hebrajskiej, które dotyczą upokorzenia; niekiedy preferuje semickie powtórzenia; innym razem natomiast wybiera synonimy, które proponuje Biblia grecka).

Mateusz dokonuje relektury Iz 8,23b – 9,1 w perspektywie chrystologicznej. Według niego Jezus jest posłuszny woli Boga, bez którego nic się nie dzieje. Swoją osobą, dziełami i nauczaniem ukazuje oblicze Boga, ponieważ tylko On może to uczynić. Bóg jest zawsze obecny w życiu i działalności swojego Syna.

Izajasz w swoim prorocstwie ukazuje upokorzenie Izraela, które miało miejsce w przeszłości, oraz rysuje drogę chwały w przyszłości, co związane jest z obietnicą mesjańską. Mateusz natomiast pokazuje, że przyszła chwała realizuje się w osobie Jezusa głoszącego w swoim nauczaniu nadejście królestwa niebieskiego, w którym realizuje się działalność zbawcza.

Nadejście światła natomiast, zapowiadane przez Izajasza, realizuje się w osobie Jezusa, który zwycięża śmierć i grzech poprzez swoje zmartwychwstanie, wyprowadza z ciemności grzesznego życia i prowadzi do życia wiecznego w królestwie niebieskim.

Mateusz dokonuje również relektury Iz 8,23b – 9,1 w perspektywie eklezjologicznej. Dla Ewangelisty ważne jest znaczenie dwóch pojęć: «poganie» i «naród». Jest ono podobne w Starym i Nowym Testamencie. U Mateusza te dwie grupy ludzi tworzą nowy lud Boży pragnący żyć nowym życiem w Chrystusie. Jezus jest Mesjaszem Izraela, którego miejsce jest uprzywilejowane. Izraelici wezwani są do

uczestnictwa w miłości Boga, tzn. do wejścia w tajemnicę życia wiecznego oraz oświecenia pogan swoją wiernością Ojcu.

Mateusz ukazuje pogan jako odbiorców misji Jezusa. Cytat wypełnienia ukazuje tu nową perspektywę. Poganie, którzy wcześniej nie byli traktowani jako ci, którzy są częścią Bożego planu zbawienia, teraz w Jezusie znajdują uwolnienie i nadzieję życia wiecznego w królestwie niebieskim.

Rezultatem przyjęcia światła jest zmiana życia i postępowania, tzn. nawrócenie, co wyraża Mateusz w 4,17. Proroctwo Iz 8,23b – 9,1 w Ewangelii obejmuje kwestię światła, które odmienia życie, bowiem prowadzi od zguby do zbawienia, daje możliwość uwolnienia się od zła i grzechów, ale wymaga jednocześnie nawrócenia serca, co jest warunkiem otrzymania życia wiecznego.

Wypełnienie proroctwa Iz 8,23b – 9,1 w Ewangelii według Matusza wymaga nawrócenia, które prowadzi do podjęcia misji głoszenia Ewangelii i świadczenia swoim życiem o Chrystusie we wspólnocie Kościoła żyjącego perspektywą królestwa niebieskiego. Naturą ucznia jest pójście za Jezusem i głoszenie Ewangelii realizujące się w nawróceniu z powodu królestwa niebieskiego, które jest blisko.

Mateusz dokonuje relektury Iz 8,23b – 9,1 w perspektywie eschatologicznej. Ewangelista reinterpretuje proroctwo Izajaszowe, ponieważ chce pokazać, że zbawienie pogan obecne jest w proroctwie Starego Testamentu i stanowi część planu Boga wypełnionego w Jezusie. Obietnica Izajasza dotycząca pocieszenia zrealizowana jest poprzez misję Chrystusa, który rozpoczyna czasy mesjańskie królestwa niebieskiego, ukazujące obecność Boga. Jego przyjście jest oczekiwane od wieków i stanowi znak Bożej troski. Bliskość królestwa niebieskiego jest odnoszone do osoby i misji Jezusa. On obwieszcza koniec niewoli grzechu i odbudowę królestwa króla Dawida, w którym mogą znaleźć się Izraelici i poganie.

Wypełnienie proroctwa w Ewangelii Mateusza, w tajemnicy królestwa niebieskiego, zawiera w sobie napięcie między czasem teraźniejszym a przyszłym. Królestwo niebieskie jest już obecne, a zarazem bliskie, bowiem zostanie zrealizowane w czasach ostatecznych.

W Ewangelii według Mateusza relektura proroctwa Iz 8,23b – 9,1 jest więc chrystologiczna, eklezjologiczna i eschatologiczna. Mateusz ukazuje pełne i całkowite zrealizowanie przesłania starotestamentalnego proroctwa w Jezusie, co wymaga od słuchaczy Ewangelii nawrócenia i życia we wspólnocie nowego ludu Bożego, to znaczy w Kościele.